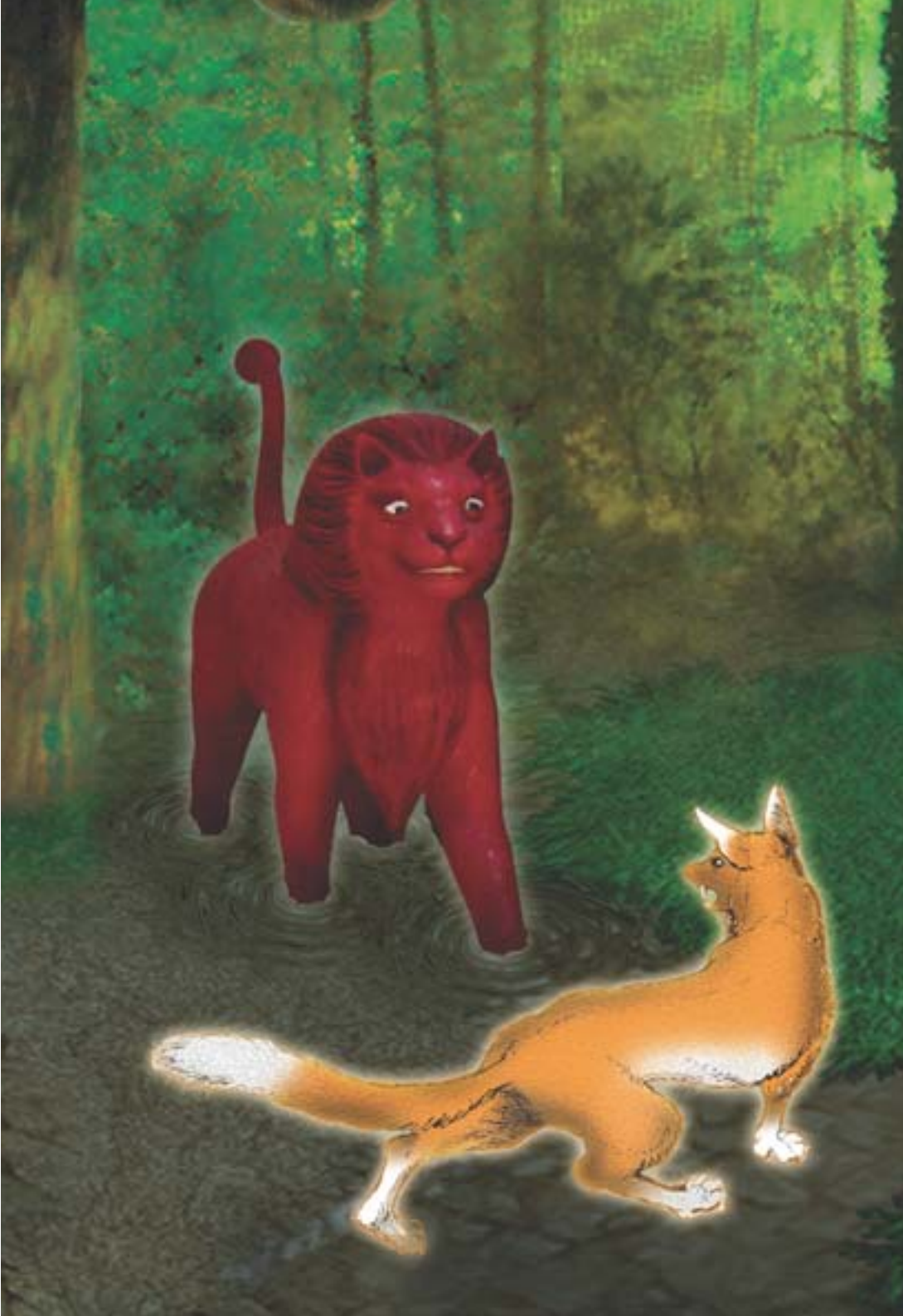

๒๐

ต๋ อ ง ถ น อ ม มื ต ร แ ท้

มิตรที่ดั่งยามยอมให้ของที่ดั่งยามที่ได้ไยยาก รับทำกิจที่
ทำได้ไยยาก อดทนต่อถ้อยคำหยาบคายแม้ยากที่จะอดใจไว้ได้
บอกความลับของตนแก่เพื่อน ไม่ละทิ้งในยามวิบัติ เมื่อเพื่อน
สิ้นโลกสมบัติก็ไม่คู่หมิ่น ฐานะเหล่านี้อยู่ในบุคคลใด บุคคล
นั้นเป็นมิตรแท้ ผู้ประสงค์จะคบมิตรสหาย ก็ควรคบกับมิตร
เช่นนั้น

ต้องถนอมมิตรแท้

๑๘๕

สรรพสัตว์ทั้งหลายล้วนปรารถนาความสุข เกลียดชังความทุกข์ แต่ก็ยากที่จะล่วงพ้นทุกข์ไปได้ ความทุกข์เกิดขึ้นมาพร้อมกับการเกิดของสรรพสัตว์ ตั้งแต่วันแรกเกิดกระทั่งถึงวันที่หลับตาลาโลก ทุกชีวิตล้วนมีความทุกข์เป็นพื้นฐาน ทุกข์มากหรือทุกข์น้อยก็แล้วแต่บุคคล ถ้ามีบุญน้อยก็ทุกข์มาก มีบุญมาก ความทุกข์ก็ลดน้อยลงไป

เพราะฉะนั้น เมื่อเราเข้าใจความเป็นจริงของชีวิตว่าชีวิตเป็นทุกข์แล้ว เราจะได้เกิดความเบื่อหน่ายในทุกข์ทั้งหลาย และรีบชวนช่วยหาทางหลุดพ้นจากทุกข์ แสวงหาความสุขที่แท้จริง การปฏิบัติธรรมด้วยการทำให้บริสุทธิ์หยุดนิ่ง เป็นวิธีที่ดีที่สุดสำหรับชีวิตของผู้ที่ปรารถนาความหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวง

มีวาระพระบาลีที่ปรากฏใน ปฐมสชาสูตร ความว่า

“มิตรที่ติงามย่อมให้ของที่ติงามที่ให้ได้ยาก รับทำกิจที่ทำได้ยาก อดทนต่อถ้อยคำหยาบคายแม้ยากที่จะอดใจไว้ได้ บอกความลับของตนแก่เพื่อน ไม่ละทิ้งในยามวิบัติ เมื่อเพื่อนสิ้นโรคสมบัติก็ไม่ดูหมิ่น ฐานะเหล่านี้มีอยู่ในบุคคลใด บุคคลนั้นเป็นมิตรแท้ ผู้ประสพจะคบมิตรสหาย ก็ควรคบกับมิตรเช่นนั้น”

คำว่า มิตรแท้หรือเพื่อนแท้ นี้ เป็นสิ่งที่ใครๆ ก็ปรารถนา

ต้องถนอมมิตรแท้

๑๘๖

บางคนมีเพื่อนพ้องมิตรสหายมากมาย มีทั้งเพื่อนเรียน เพื่อนกิน เพื่อนดื่ม เพื่อนเที่ยว แต่จะหาเพื่อนที่มีคุณสมบัติดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น หายากเหมือนกัน ฉะนั้น คำว่า มิตรแท้ ดูเหมือนเป็นถ้อยคำที่ฟังง่าย ๆ แต่หาพบได้ยาก เพราะมิตรแท้จริงๆ นั้น คือ ผู้ที่เมื่อเราคบหาสมาคมด้วยแล้ว นำแต่ประโยชน์สุขมาให้ อย่างเดียว เป็นผู้ที่เชื่อถือได้ ไว้วางใจได้ คือ ถ้าวางใจในบุคคลนั้นแล้วเป็นไม่ผิดหวัง

มิตรแท้มีอยู่ ๔ ประเภทคือ มิตรมีอุปการะ ตั้งแต่รักษาเพื่อนไม่ให้ประมาท รักษาทรัพย์สมบัติของเพื่อนผู้ประมาท เมื่อมีภัยก็เป็นที่พักพิงได้ เมื่อเพื่อนเดือดร้อนในเรื่องเงินทองก็ไม่ทอดทิ้ง มีแต่เพิ่มทรัพย์ให้หลายๆ เท่า มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ ท่านกล่าวว่า เป็นมิตรแท้เหมือนกัน ใครคบหาด้วยก็มีความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต มีความจริงใจต่อกัน บอกความลับแก่เพื่อน และปิดความลับของเพื่อนไม่ให้คนอื่นรู้ เมื่อถึงคราวคับขันมีอันตรายเกิดขึ้นก็ไม่ละทิ้งกัน แม้ชีวิตก็ยอมสละได้ โบราณถึงกล่าวว่า เพื่อนกินหาง่าย เพื่อนตายหายาก จะรู้ว่าเป็นมิตรแท้หรือไม่แท้ก็ดูกันตรงนี้

มิตรแท้ประการต่อมาคือ มิตรณะประโยชน์ คือห้ามเพื่อนจากความชั่ว ให้ตั้งอยู่ในความดี ให้เพื่อนได้ฟังแต่สิ่งที่ดี

ต้องถนอมมิตรแท้

๑๘๓

สิ่งที่เป็นสิริมงคลและบอกทางสวรรค์ให้ มิตรแท้ประการสุดท้าย คือมิตรมีความรักใคร่ มีลักษณะคือ ไม่ยินดีในความล้มเหลวของเพื่อน เมื่อเพื่อนประสบความเจริญรุ่งเรืองก็ยินดีปรีดา เมื่อเห็นคนมากล่าวโทษเพื่อน ก็ห้ามปรามคนที่มากล่าวโทษของเพื่อน และสรรเสริญคนที่สรรเสริญเพื่อน

นี่คือลักษณะของมิตรแท้ที่พระบรมศาสดาทรงแนะนำไว้ การที่ใครคนหนึ่งจะหาเพื่อนแท้หรือมิตรแท้ได้สักคนนั้น เป็นเรื่องที่ยากมาก จะต้องมิบุญเคยเกื้อหนุนกันมาก่อน *เหมือนเรื่องจริงที่เคยเกิดขึ้นในอดีตกาล ในครั้งที่พระบรมโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็น **พญาราชสีห์** อยู่ในป่าใหญ่ วันหนึ่งราชสีห์ออกจากถ้ำยืนอยู่บนยอดเขา พลองมองดูสัตว์ทั้งหลายที่หากินตามเชิงเขา ได้บันลือสีหนาทด้วยตั้งใจว่า จะจับเนื้อกินเป็นอาหาร จากนั้นก็กระโดดลงจากยอดเขา วิ่งไปด้วยความเร็ว พวกเนื้อต่างกลัวตาย พากันวิ่งหลบหนีอย่างสุดชีวิต

ราชสีห์ไม่สามารถยั้งความเร็วไว้ได้จึงตกลงไปในเปือกตม แท้ทั้งสี่ขยับเขยื้อนไม่ได้เลยจึงต้องยืนปักเท้าทั้งสี่เหมือนเสาเรือน อดอาหารอยู่ ๗ วัน ไม่มีสัตว์ตัวไหนกล้าเดินมาใกล้บริเวณนั้นเลย

ต้องถนอมมิตรแท้

๑๘๘

ในวันที่แปด มี **สุนัขจิ้งจอก** ตัวหนึ่ง เทียวหาอาหารมาถึงบริเวณ
นั้นพอดี ครั้นเห็นราชสีห์ก็รีบทำท่าจะวิ่งหนี ราชสีห์รีบพุดล้อม
สุนัขจิ้งจอกว่า

“พอมหาจำเรียม ท่านอย่าหนีไปเลย ข้าพเจ้าติดหล่มอยู่
โปรดช่วยข้าพเจ้าด้วยเถิด หากพ้นจากหล่มนี้ไปได้ ข้าพเจ้าจะ
ตอบแทนคุณท่านอย่างแน่นอน”

สุนัขจิ้งจอกรู้ว่าราชสีห์เป็นเจ้าป่ามีสัจจะ ไม่พูดโกหก
เหมือนสัตว์ทั่วไป จึงรับคำของราชสีห์ อีกทั้งตั้งใจที่จะได้ช่วย
เหลือเจ้าแห่งสัตว์สี่เท้า จึงตะกุกเอาเลนรอบเท้าทั้งสี่ของ
ราชสีห์ออกอย่างสุดกำลัง จากนั้นเอาศีรษะสอดเข้าไปใน
ระหว่างเท้าทั้งสี่ แล้วดันท้องของราชสีห์ขึ้นอย่างสุดกำลังความ
สามารถ ราชสีห์ได้รวบรวมกำลังทั้งหมดกระโดดขึ้นจากหล่ม
ด้วยความปลอดภัย

เมื่อราชสีห์พักเหนื่อยอยู่ครู่หนึ่ง จึงลงไปอาบน้ำชำระ
โคลนตมในสระ แล้วไปจับควายป่ามาได้ตัวหนึ่ง ฉีกเอาเนื้อวาง
ไว้ข้างหน้าสุนัขจิ้งจอก พลังกล่าวเชิญให้สุนัขจิ้งจอกกินก่อน
ส่วนตัวเองแม้จะหิวเพียงไรก็กินทีหลัง เมื่อสัตว์ทั้งสองกิน
อาหารจนอิ่มแล้ว ราชสีห์ได้ชักชวนสุนัขจิ้งจอกให้ไปอยู่ในที่อยู่
ของตน โดยจัดเตรียมถ้ำอีกถ้ำหนึ่งเป็นที่พักของสุนัขจิ้งจอก

ต้องถนอมมิตรแท้

๑๘๕

ทั้งยังบอกให้สุนัขจิ้งจอกนำครอบครัวย้ายมาอยู่ด้วยกัน

ตั้งแต่นั้นมา ราชสีห์และสุนัขจิ้งจอกก็พากันออกไปหาอาหารนำเนื้อมาเลี้ยงนางราชสีห์และนางสุนัขจิ้งจอกที่อยู่เฝ้าถ้ำ เมื่อกาลเวลาผ่านไป นางราชสีห์ได้คลอดลูกออกมาสองตัว แม่นางสุนัขจิ้งจอกก็คลอดลูกออกมาสองตัวเหมือนกัน สัตว์เหล่านั้นทั้งหมดอยู่กลมเกลียวกันเป็นอย่างดีตลอดมา

วันหนึ่ง นางราชสีห์ได้คุกคามนางสุนัขจิ้งจอก แม่ลูกๆ ของราชสีห์ก็คุกคามลูกสุนัขจิ้งจอก ทำให้ครอบครัวของสุนัขจิ้งจอกอยู่ไม่เป็นสุข สุนัขจิ้งจอกได้ฟังเรื่องราวทั้งหมด จึงไปกล่าวอ้ำลาต่อราชสีห์ว่า

“เมื่อผู้เป็นใหญ่ขับไล่ผู้น้อย ตามความต้องการของตน ผู้น้อยย่อมอยู่ไม่ได้ นี่เป็นธรรมดาของผู้มีกำลัง นางราชสีห์ของท่านผู้มีพินแหลมคม ได้คุกคามบุตรภรรยาของเรา ขอท่านจงทราบเถิด ภัยเกิดแต่ที่พึงแล้ว เราขอลาท่านไปก่อน”

ราชสีห์ได้ฟังเช่นนั้นก็ตกใจ จึงบอกนางราชสีห์พร้อมกับครอบครัวว่า “ลูกเอ๋ย เมื่อครั้งกระโน้น พ่อติดหล่ม ต้องอดอาหารอยู่ถึง ๗ วัน ที่รอดมาได้ก็เพราะอาศัยสุนัขจิ้งจอกนี้แหละ สุนัขจิ้งจอกนี้เป็นมิตรแท้ช่วยชีวิตพ่อ ตั้งแต่นี้ไป พวกเจ้าอย่าได้ดูหมิ่นสหายของพ่อ รวมไปถึงนางสุนัขจิ้งจอกและลูกน้อยของนาง

ต้องถนอมมิตรแท้

๑๕๐

อีกด้วย เพราะผู้ใดเป็นมิตร แม้จะมีกำลังน้อย แต่ตั้งอยู่ใน
มิตตธรรม ผู้นั้นชื่อว่าเป็นญาติ เป็นเผ่าพันธุ์ เป็นมิตร และ
เป็นสหายของเรา พวกเธออย่าได้ทำลายมิตรภาพอันดีงาม
ของเราเลย”

นางราชสีห์ฟังคำของพญาราชสีห์แล้ว รู้ว่าพญาราชสีห์
ประสงค์จะสมานไมตรี จึงขอโทษสุนัขจิ้งจอกและครอบครัว
ตั้งแต่นั้นมาสัตว์ทั้งสองก็อยู่กันด้วยความสนิทสนมกลมเกลียว
ยิ่งขึ้น ไม่มีการข่มเหงรังแกกันอีกเลย แม้ว่าพ่อแม่ของราชสีห์
หรือของสุนัขจิ้งจอกล่วงลับไปแล้ว ลูกๆ หลานๆ ก็ไม่ทำลาย
ความเป็นมิตรต่อกัน ต่างอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ไม่ทำลาย
ไมตรีกันตลอด ๗ ชั่วโมง

พระบรมศาสดาทรงประชุมชาดกว่า สุนัขจิ้งจอกในครั้งนั้น
ได้มาเป็นพระอานนท์เถระ ส่วนพญาราชสีห์ได้มาเป็นเรวตภาค
เราจะเห็นว่า แม้พระผู้มีพระภาคเจ้าของเราจะเคยเสวยพระ-
ชาติเป็นสัตว์เดียรัจฉาน แต่ก็ยังคงรักษามิตรภาพอันดีงามของ
ความเป็นมิตรแท้ไว้ ไม่ยอมให้มิตรภาพนั้นเสื่อมหายไป เมื่อมี
ใครทำอุปการคุณกับพระองค์ ท่านจะต้องหาโอกาสตอบแทน
บุญคุณนั้นให้ได้ ผลแห่งมิตรแท้นั้นได้ส่งผลให้ท่านได้สร้างบารมี
ช่วยเหลือเกื้อกูลกันมานับภพนับชาติไม่ถ้วน จนกระทั่งมาถึง
ภพชาติสุดท้าย สุนัขจิ้งจอกได้มาเป็นยอดอูฐปฐุมุขของพระพุทธ-

ต้องถนอมมิตรแท้

๑๕๑

องค์ที่เดียว

เพราะฉะนั้น ผู้รู้จึงสอนไว้ว่า “ผู้ใดไม่ประทุษร้ายมิตร
ผู้นั้นใจทั้งหลายไม่ข่มเหง ย่อมข้ามพันศัตรูทั้งปวงได้ ย่อม
ได้รับการเคารพสักการะในที่ทุกสถาน ย่อมรุ่งเรืองเหมือน
กองไฟ ย่อมรุ่งโรจน์เหมือนเทวดา เป็นผู้อันลืมิละแล้ว
ผู้ใดไม่ประทุษร้ายมิตร ศัตรูทั้งหลายย่อมไม่ข่มขี่ผู้นั้น
เหมือนต้นไทรที่มีรากหยั่งลงมั่นแล้ว ลมประทุษร้ายไม่ได้”

ดังนั้น อย่าได้ดูเบาในการดำรงตนของความเป็นมิตรแท้
ใครที่เคยช่วยเหลือเรา ต้องหาโอกาสทดแทนคุณให้ได้ ทำหน้าที่
กัลยาณมิตรให้สมบูรณ์ ให้มีมิตรธรรมฝังแน่นอยู่ในใจ จะเดินทางไป
ที่ไหนก็จะสะดวกลดภัย ประสบแต่ความสุขสวัสดิ์ในทุกเมื่อ

